

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Maanantai 8.12.2025 klo 8.00—10.20

Läsnä

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok (4, 5) (3 osittain)
jäsen Maaret Castrén kok (4, 5) (3 osittain)
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas (3, 4, 5)
jäsen Minna Reijonen ps (1, 2) (3 osittain)
jäsen Päivi Räsänen kd (4, 5) (3 osittain)
jäsen Pia Sillanpää ps (1, 2, 4, 5) (3 osittain)
jäsen Oskari Valtola kok
jäsen Henrik Wickström r
varajäsen Noora Fagerström kok (1, 2) (3 osittain)
varajäsen Mari Kaunistola kok (4, 5) (3 osittain)
varajäsen Jari Koskela ps
varajäsen Milla Lahdenperä kok
varajäsen Henrik Vuornos kok

Sihteerit

valiokuntaneuvos Pirjo Kainulainen
valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen
valiokuntaneuvos Päivi Salo

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 12 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 111/2025 vp

Valiokunnan lausunto TaVL 41/2025 vp

Valiokunnan lausunto VaVL 9/2025 vp

Valiokunnan lausunto PeVL 46/2025 vp

Lisäselvitys HE 111/2025 vp StV 08.12.2025 Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

Asiantuntijalausunto A 3

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

Valiokunnan mietintöluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle apteekkilouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi B 3

Valiokuntaan on saapunut kirjallinen lausunto:

- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, liite

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi mietintöluonnoksen muutettuna.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä suoritettiin seuraavat äänestykset ja tehtiin seuraavat muutokset mietintöluonnokseen:

1. lakiehdotus

Ed. Lindén ed. Mattilan kannattamana ehdotti, että 1. lakiehdotuksen 58 §:ään lisätään voimassa olevan lääketaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2013) 3 §:n säännöstä vastaava säännös reseptilääkkeiden lääketaksasta. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—4, 1 tyhjä.

2. lakiehdotus

Ed. Lindén ed. Mattilan kannattamana ehdotti 2. lakiehdotuksen 6 §:n mukaisen apteekkiveroasteikon muuttamista siten, että lääkemyynnin voittomarginaalin alaraja, jonka alittavasta myyntikatteesta ei makseta veroa (ns. apteekkiveron nollaraja) korotetaan 300 000 euroon ja veron määriä asteikon veroportaiden alarajoilla muutetaan ns. nollarajan korotuksen edellyttämällä tavalla. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Muutettiin 2. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momentin toista virkettä siten, että sanat ”verovuodelta 2026” korvattiin sanoilla ”verovuosilta 2026—2027”.

Muutettiin 2. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen yksityiskohtaisia perusteluja seuraavasti:

- ensimmäisen kappaleen ensimmäisestä virkkeestä sanat ”verovuodelta 2026” korvattiin sanoilla ”verovuosilta 2026—2027”,
- kolmannen kappaleen toisesta virkkeestä sana ”ensimmäisen” korvattiin sanalla ”kahden”,
- neljännen kappaleen toisesta virkkeestä vuosiluku ”2027” korvattiin vuodella ”2028”.

Valiokunnan perustelut

Lisättiin kappaleen 4 loppuun seuraava virke: ”Valiokunta ehdottaa vaikutusten arviointiin liittyen lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotus 1)”

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 4 toiseksi virkkeeksi lisätään seuraava virke: ”Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että useat valiokunnan kuulemat asi-
antuntijat eivät pitäneet esityksen tavoitteita kannatettavina, eivät katsoneet sen toteutta-

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

van hallitusohjelman tavoitteita eivätkä kannattaneet sitä.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Mattilan kannattamana ehdotti, että kappaletta 15 muutetaan seuraavasti:

- viidenneksi virkkeeksi lisätään virke: ”Koska sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua ei kuitenkaan samalla alenneta vaikka lääkekorvaukset vähenevät, vaan vakuutetuilta kerätään aikaisemman suuruinen korvaus, joka kanavoidaan valtiontalouden säästöksi, on veronmaksajien ja vakuutettujen todellinen säästö vain 15,4 miljoonaa euroa.”
- toiseksi viimeiseksi virkkeeksi lisätään virke: ”Nettosäästö on näin ollen nolla euroa.”
- viimeistä virkettä jatketaan seuraavasti: ”...johtuen arvioidusta lääkemyynnin liikevaihdon kasvusta hintojen korotuksen ja myynnin volyymin seurauksena.”

Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 16 viimeiseksi virkkeeksi lisätään virke: ”Veronmaksajille ja vakuutetuille ehdollisen korvattavuuden kanavointi ei näin ollen tuota lainkaan säästöä, vaan on neutraali.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään uusi 16 a kappale seuraavasti: ”Hallituksen esitykseen sisältyvien laskelmien mukaan ehdollisen korvattavuuden palautukset olivat vuonna 2024 107 miljoonaa euroa ja vuoden 2025 1—7 kuukausina 70 miljoonaa euroa. Tämä ennakoi vuoden 2025 palautuksen suuruudeksi 115—120 miljoonaa euroa. 90 miljoonan arvioitu palautus vuonna 2026 vaikuttaa ylivaro-
vaiselta. Korkeammalla arviolla (esimerkiksi 110 miljoonaa euroa) olisi voitu vastaavasti pienentää lääketaksan leikkausta tai alentaa apteekkiveroa 20 miljoonalla eurolla.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 19 viidettä virkettä jatketaan seuraavasti: ”..., mikä on merkittävä muutos.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Lisättiin kappaleen 20 ensimmäiseen virkkeeseen sana ”aina”: ”Ministeriöltä saadun selvityksen mukaan apteekin laskennallinen tappiollisuus ei aina tarkoittaisi sitä, että apteekki olisi toimintakyvytön.”

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 21 toiseksi virkkeeksi lisätään virke: ”Perustuslakivaliokunta lausunnossaan kuitenkin erittelee ilmaisussaan kannattamattoman ja tappiollisen apteekin toisistaan.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—4, 1 tyhjä.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 24 kaksi viimeistä virkettä poistetaan ja niiden tilalle lisätään virke: ”Tämä saattaa alueesta riippuen heikentää lääk-
keiden saatavuutta ja siten potilasturvallisuutta ja ainakin pidentää merkittävästi asiakkai-
den matkaa lähimpään apteekkiin.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 8—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaletta 29 muutetaan seuraavasti:

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

- ensimmäisen virkkeen jälkeen lisätään: ”Kuulemisissa arvioitiin, etteivät ehdotetut muutokset tue hallitusohjelman tavoitetta rationaalisen lääkehoidon varmistamisesta ja että ne vaarantavat kansalaisten tasavertaisuuden apteekkipalveluiden saavutettavuudessa. Useat asiantuntijat arvioivat, että hallituksen esittämät leikkaukset eivät toisi säästöjä julkiseen talouteen, vaan kustannukset siirtyisivät muualle terveydenhuoltoon.”
- kappaleen loppuun lisätään: ”Asiantuntija-arvioissa myös muistutettiin, että hallitusohjelmaan on myös kirjattu, ettei apteekkitalouden uudistuksella ei kasvateta asiakkaiden maksurasitetta, muun muassa ehdotetun reseptilääkkeiden lääketaksaleikkauksen arvioidaan hyödyttävän lääkkeiden käyttäjiä alentuneina lääkekustannuksina. Uudistuksen keskiössä tuleekin olla lääkkeiden käyttäjän etu ja terveyden tasa-arvo. Uudistus ei saa johtaa siihen, että lääkkeiden käyttäjien kustannukset kasvavat tai palvelujen saatavuus heikkenee. Säästöjä ei pidä hakea haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden kustannuksella etenkin, kun samaan aikaan on jo tehty ihmisten elämisen kustannuksia lisääviä muita korotuksia, kuten lääkkeiden arvonlisäverokannan nosto, lääkkeiden alkuomavastuun korotus, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen enimmäismäärien korotus ja sosiaaliturvaan kohdistuu leikkauksia. Erityisesti pienituloiset ja monisairaatt tarvitsevat suojaa kustannusten nousulta.”

Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaletta 30 muutetaan seuraavasti:

- kappaleen toisen virkkeen jälkeen lisätään: ”Yleisesti lääketaksan leikkaus saattaa vaikuttaa lääkkeiden saatavuuteen apteekeista. Valiokunnan asiantuntijakuulemisten mukaan esimerkiksi Ruotsissa apteekkiiudistuksen seurauksena lääkkeiden saatavuus on heikentynyt ja asiakkaat joutuvat tekemään useita käyntejä, koska lääkkeitä ei ole apteekin varastossa. Saatavuuden heikentyminen voi vaarantaa lääkehoitojen oikea-aikaista toteutumista ja jatkuvuutta. Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat vastustavat reseptilääkkeiden lääketaksan leikkausta, mikä heikentäisi myynnistä saatavaa katetta entisestään ja johtaisi apteekkipalvelujen laadun, määrän ja saavutettavuuden heikkenemiseen. Arvion mukaan leikkaus ei kannusta apteekkeja keskittymään reseptilääkemyyntiin ja reseptilääkkeisiin liittyvän neuvonnan tarjoamiseen sekä lääkehoidon onnistumisen tukemiseen. Ammattiapteekkitoiminnan näkökulmasta on huolestuttavaa, että lääkemyyntin kannattamattomuutta pitää paikata apteekissa muiden tuotteiden myymisellä.”
- kappaleen loppuun lisätään: ”Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on arvioitu, että hallituksen esityksen seurauksena on hyvin todennäköistä, että useita sivuapteekkeja tullaan lopettamaan, mikä heikentää maanlaajuista apteekkiverkostoa ja vaikuttaa erityisesti harvaan asuttujen seutujen palveluja heikentävästi. On myös hyvin mahdollista, että jatkossa auki laitettaviin apteekkilupiin ei saada hakijoita etenkin harvaan asutuilla seuduilla. Muutos sivuapteekiksikään ei välttämättä ole mahdollista, jolloin apteekkipalvelu loppuisi kokonaan. Joka tapauksessa apteekkeihin kohdistuvien leikkausten vuoksi edessä on todennäköisesti toimintojen supistuksia, mikä heikentää lääkkeiden saavutettavuutta.”

Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

Ed. Mattila ed. Lindénin kannattamana ehdotti, että kappaleen 30 loppuun lisätään: ”Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille, että hallituksen esitys apteekkiveron muutoksista asettaisi erityisen hankalaan asemaan pienimmät apteekit. Lisäksi esitetty verotaulukon luokkien määrän vähentäminen johtaisi osalla apteekeista verotuksen merkittävään kiristymiseen. Yhdessä muiden muutosten kanssa nämä veronkiristykset johtavat monella apteekilla toiminnan kannattamattomuuteen. Osa asiantuntijoista on ehdottanut, että apteekkiveron nollaveroraja tulisi nostaa 300 000 euroon, jolloin se vastaa elinkelpoisen apteekin vähimmäiskustannuksia. Apteekkiveron tarkoitus on tasata apteekkien välisiä tuloeroja, eikä veroa siksi tule periä apteekeilta, joiden myyntikate juuri ja juuri kattaa toiminnan peruskustannukset. Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille, että lakiesityksessä esitetty 50 004 euron vuosittainen vähennys apteekkiveron perusteeseen ei riitä tekemään sivuapteekkitoiminnasta kannattavaa. Jotta sivuapteekkitoiminta olisi kannattavaa, vuotuinen vähennys tuli olla 100 008 euroa vuodessa.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 31 loppuun lisätään: ”Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat esittivät vakavan huolensa apteekkipalveluiden heikkenemisen riskeistä. Esimerkiksi Fimea toteaa lausunnossaan, että lääkkeiden alueellinen huoltovarmuus, eli apteekkien varastointivelvoite, sekä apteekkipalveluiden yhdenvertaisuus uhkaavat vaarantua, jos apteekki joutuu lopettamaan toimintansa. Näin kävisi etenkin tilanteissa, joissa kyseessä on seudun ainoa apteekki ja asiakkaiden asiointimatka voisi pidentyä jopa kymmenillä kilometreillä. Fimean mukaan pahimmillaan tilanne voi johtaa siihen, että valtion joutuu erilaisin tukitoimin turvaamaan apteekkipalveluita osassa maata. On huomattava myös, että monella paikkakunnalla apteekki on ainoa terveydenhuollon toimipiste, jolloin sen merkitys korostuu asukkaiden terveyden turvaamisessa. Asiantuntijakuulemisten mukaan hallituksen esityksessä ei ole arvioitu sitä, mitkä vaikutukset uudistuksella on sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuteen ja hyvinvointialueiden toimintaan. Apteekkiverkosto on merkittävä yhteistyökumppani hyvinvointialueille ja siksi kokonaisarvio tulisi tehdä. On myös huomattava, että apteekkitoiminta on kriittinen myös kokonaisturvallisuuden ja varautumisen näkökulmasta. Myöskään tätä näkökulmaa ei ole hallituksen esityksessä riittävästi arvioitu.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Mattila ed. Lindénin kannattamana ehdotti, että kappaleen 31 loppuun lisätään: ”Ministeriö tarkastelee vastineessaan ainoastaan apteekkeja, joiden toiminta muuttuisi kannattamattomaksi hallituksen esityksessä esitettyjen toimenpiteiden vaikutuksesta (26 apteekkia). Leikkausten vaikutus tulee kuitenkin näkymään apteekkikentässä tätä ryhmää paljon laajemmin apteekkipalveluiden ja sitä kautta lääkkeiden saavutettavuuteen vaikuttavina sopeuttamistoimina. Tarkastelussa olisi relevanttia huomioida myös jo ennen esitettyjä muutoksia olevat tappiolliset apteekit (21 apteekkia), joiden tilanne oli jo lähtökohdiltaan heikko sekä ne 93 apteekkia, joiden liiketoiminnan voitto jäisi alle 100 000 euroa (huomioiden apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden tulos, tiedot hallituksen esityksestä). Käytännössä tällaisessa apteekissa apteekkarin tuloverojen, mahdollisten lainanlyhennysten ja investointien jälkeen apteekkarille ei jää palkkaa tai palkka jää merkittävästi alle proviisorin keskipalkan. Arvioinnissa jää myös tunnistamatta, että eri kokoisilla apteekeilla on erilaisia mahdollisuuksia sopeuttaa toimintaansa. Erityisesti pienillä apteekeilla monet sopeuttamistoimet on jo käytetty. Sosiaali- ja terveysvaliokunta edellyttää, että valtio-

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

neuvosto seuraa lakimuutoksien vaikutuksia apteekkien kannattavuuteen ja tuo eduskunnalle lakiehdotukset, jotka varmistavat apteekkipalveluiden saavutettavuuden koko Suomessa.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Mattila ed. Lindénin kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään uusi kappale 31 a seuraavasti: ”Viime vuosina on tehty useita apteekkien talouteen vaikuttaneita muutoksia, joiden vaikutuksia ei vielä ole pystytty kunnolla arvioimaan tai pitkäaikaisvaikutuksia näkemään. Orpon hallituksen esitys sisältää laajoja muutoksia apteekkilainsäädäntöön (mm. verotuksen muutokset, itsehoitolääkkeiden vapautus) ja vaikutuksia apteekkien talouteen (lääketaksan leikkaus) epävarmoilla vaikutusten arvioinneilla.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaletta 32 muutetaan seuraavasti:

- ensimmäisestä virkkeestä poistetaan sanat: ”...ja uudistuksen tavoitteita kannatettavina...”
- kappaleen loppuun lisätään: ”On kuitenkin huomattava, että valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kyseenalaistettu hallituksen esityksen vaikutusten arviointia ja esimerkiksi valtiovarainvaliokunta korostaa lausunnossaan, että esityksessä on monia uusia samanaikaisia muutoksia, joiden kokonaisvaikutusten arviointi on haastavaa, ja joka voi johtaa ennakoimattomiin muutoksiin apteekkimarkkinalla. Lisäksi muutosten vaikutusten arviointiin liittyy merkittävää epävarmuutta, koska lääkekustannusten hillitsemiseksi on viime vuosina tehty jo useita muutoksia, joiden kaikki vaikutukset apteekkien toimintaan ja talouteen eivät tule esiin välittömästi.”

Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 33 toisesta virkkeestä poistetaan lause: ”Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa sosiaali- ja terveysministeriöltä saatua selvitykseen perustuen” ja sen tilalle lisätään lause: ”Sosiaali- ja terveysministeriö ehdotti lausunnon johdosta”. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 8—4.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 33 loppuun lisätään: ”Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotusta ei pidetty riittävänä, vaan arvioitiin, että kyse on edelleen merkittävästä leikkauksesta, joka edellisten hallitusten ja nykyisen hallituksen jo tekemien lääkkeiden hintoja leikkaavien toimenpiteiden jälkeen aiheuttaa merkittävän riskin maanlaajuiselle apteekkiverkostolle ja siten huoltovarmuudelle.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava uusi kappale 33 a: ”Valiokunta pyysi ministeriön esityksestä lausunnot kolmelta valtiosääntöoikeuden asiantuntijalta, joita perustuslakivaliokunta kuuli omaa lausuntoaan varten. Kuultavien näkemykset jakautuivat siten, että heistä kaksi (professorit Ojanen ja Mutanen) piti esitystä nykyisessä muodossaan vaikutuksiltaan perustuslain kannalta hyväksyttävänä, mikäli sosiaali- ja terveysministeriön esittämät vaikutusarviot pitävät paikkansa. Yksi (professori Viljanen) katsoi, ettei esitys edelleenkään täytä perustuslain vaatimuk-

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

sia ja se tulisi saattaa muutetussa muodossaan perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Näitä kannanottoja tulkittaessa on huomioitava, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemat viisi asiantuntijaa (mm. professorit Ossa ja Hämeen-Anttila sekä alan toimijat) ovat järjestään vahvasti kyseenalaistaneet ne sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarviot, joihin professorit Ojanen ja Mutanen ovat perustaneet kantansa. Merkityksellistä on myös se, että perustuslakivaliokunta perusti oman alkuperäistä esitystä koskevan kannanottonsa merkittäviltä osin nyt kriittisimpiä näkemyksiä esittäneen professori Viljasen kannanottoihin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että saadun arvion mukaan vastineen muutosehdotus apteekkiverolakiin ei välttämättä riitä poistamaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettua valtiosääntöoikeudellista ongelmaa liittyen perustuslaissa turvattuihin omaisuuden suojaan ja elinkeinovapauteen. Valiokunta toteaa, että eduskunnan työjärjestyksen mukaan "Jos valiokunnassa valmistelevasti käsiteltävän lakiehdotuksen tai muun asian perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin on epäselvyyttä, valiokunnan tulee pyytää asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalta (TJ 38 §:n 2 mom.)." Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 35 loppuun lisätään: "Valiokunta toteaa, että sosiaali- ja terveysministeriö keskittyy annetuissa selvityksissään vain apteekkeihin, jotka muuttuvat kannattamattomiksi HE 111/2025 vp seurauksena. Tarkastelu on liian kapea: tulisi huomioida myös, ne apteekit, jotka ovat jo tällä hetkellä ovat tappiollisia sekä ne apteekit, joiden voitto jää alle 100 000 €, jolloin käytännössä apteekkarille ei jää palkkaa. On huomattava, että apteekkien taloudellinen toiminta on hyvin tiukasti säänneltyä ja sopeuttamistoimien mahdollisuudet vaihtelevat. Edelliset apteekkeihin suunnatut leikkaukset ovat jo käytännössä kuluttaneet sopeutusvaran. Etenkään pienillä apteekkeilla ei ole enää lähtökohtaisesti keinoja sopeuttaa kuin vähentämällä henkilöstöä, supistamalla aukioloa tai mahdollisesti vaihtamalla sijaintia. Nämä kaikki vaikuttavat lääkkeiden saavutettavuuteen. Asiantuntija-arvioiden ja hallituksen esityksenkin mukaan ennakoituja vaikutuksia ovat sivuapteekkien lopettaminen, apteekkilupien hakematta jääminen, aukiolojen supistaminen ja farmaseuttisen henkilöstön vähentäminen, mikä heikentää lääkehoidon tukea ja yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa." Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Mattila ed. Lindénin kannattamana ehdotti, että kappaleen 35 loppuun lisätään: "Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että ministeriön vastineessa esitettyjen tietojen perusteella siinä tehty apteekkiverolain muutosehdotus lieventäisi perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettua valtiosääntöoikeudellista ongelmaa joidenkin apteekkien osalta, mutta ei poistaisi sitä kokonaan. Ehdotetun muutoksen jälkeenkin on ilmeistä, että ehdotetun sääntelykokonaisuuden osalta joidenkin apteekkien toiminta muuttuu taloudellisesti kannattamattomaksi ja edelleen joidenkin osalta selvästi tappiolliseksi. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveysministeriön vastineessa tehty muutosehdotus apteekkiverolakiin ei osan asiantuntijoista mukaan riitä poistamaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettua valtiosääntöoikeudellista ongelmaa. Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaan asiaa valmistelevasti käsittelevän valiokunnan tulee pyytää asiasta perustuslakivaliokunnan lausunto, jos lakiehdotuksen perustuslainmukaisuudesta on epäselvyyttä. Asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, että jos sosiaali- ja terveysvaliokunta edellä esitetystä huolimatta päättää edetä hallituksen esityksen osalta sosiaali- ja terveysministeriön

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

vastineessa ehdotetulla tavalla, tulisi ehdotus saattaa eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaisesti uudelleen perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Mattila ed. Lindénin kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava uusi kappale 35 a: ”Muutokset tehdään tilanteessa, jossa viime vuosina on tehty ja tapahtunut useita apteekkien talouteen vaikuttaneita muutoksia, joiden vaikutuksia ei vielä ole pystytty kunnolla arvioimaan tai pitkäaikaisvaikutuksia näkemään. Esimerkiksi biologisten lääkkeiden apteekkivaihto on vasta käyttöönottovaiheessa, eikä lääkekustannuksiin ja apteekkien talouteen vaikuttava hintakilpailu ole vielä kaikilta osin alkanut. Hallituksen esitys sisältää laajoja muutoksia apteekkilainsäädäntöön ja vaikutuksia apteekkien talouteen hyvin epävarmoilla vaikutusten arvioinneilla. Lakimuutosten valmistelu on jo johtanut apteekkien sulkemiseen tai siihen, ettei apteekkiluvulle löydy hakijoita.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 37 loppuun lisätään: ”Valiokunta kuitenkin toteaa, että monet apteekki- ja lääkealan toimijat ja asiantuntijat sekä valtiosääntöoikeuden asiantuntija Viljanen ovat pitäneet ehdotusta edelleen ongelmallisena. Viljanen arvioi lausunnossaan, että ministeriön vastineessa esitettyjen tietojen perusteella siinä tehty apteekkiverolain muutosehdotus lieventäisi perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettua valtiosääntöoikeudellista ongelmaa joidenkin apteekkien osalta, mutta ei poistaisi sitä kokonaan. Ehdotetun muutoksen jälkeenkin on ilmeistä, että ehdotetun sääntelykokonaisuuden osalta joidenkin apteekkien toiminta muuttuu taloudellisesti kannattamattomaksi ja edelleen joidenkin osalta selvästi tappiolliseksi. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveysministeriön vastineessa tehty muutosehdotus apteekkiverolakiin ei hänen arvionsa mukaan riitä poistamaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettua valtiosääntöoikeudellista ongelmaa, joka liittyy perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuudensuojaan ja perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—4, 1 tyhjä.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleen 38 loppuun lisätään: ”Ministeriön esittämä määritelmä tappiollisesta apteekista ja kannattamattomasta apteekista on herättänyt paljon kritiikkiä. Valiokunta toteaa, että valiokunnan saamien asiantuntija-arvioiden mukaan sekä Fimea että apteekkialan edustajat toteavat, että alle 100 000 euron tuloksia tekevät apteekit ovat kannattamattomia. Vastineessa esitetään kuitenkin toisin, mikä vaikuttaa vaikutusarvioihin hallituksen esittämistä muutoksista. Ministeriö toteaa selvityksensä, että perustuslakivaliokunta tarkoittaisi kannattamattomalla apteekilla pelkästään laskennallisesti tappiollisia apteekkeja, joiden tulos jää alle 0 euroon. Valiokunta toteaa kuitenkin, ettei perustuslakivaliokunnan lausunnossa rinnasteta tappiollisia ja kannattamattomia apteekkeja samaksi asiaksi, kuten vastineessa annetaan ymmärtää, vaan puhutaan ”kannattamattomista” ja ”tappiollisista” apteেকেista.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—4, 1 tyhjä.

Ed. Mattila ed. Lindénin kannattamana ehdotti, että kappaleen 43 loppuun lisätään: ”Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, että apteekkiveroa on korjattava estämään kahden apteekin loukut. Hallituksen esityksen mukainen apteekkiveron laskutapa

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

voi aiheuttaa apteekkitoiminnan kannattamattomuuden, jopa apteekkarin konkurssin, apteekinvaihdosvuonna, kun apteekkivero laskettaisiin molempien apteekkien yhteenlaske-
tun myyntikatteen pohjalta.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Lisättiin kappaleen 44 loppuun: ”*Valiokunta ehdottaa apteekkiluvista luopumiseen liittyen lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotus 3)*”

Lisättiin kappaleen 46 loppuun: ”*Valiokunta ehdottaa apteekkien palveluvalikoiman laajentamiseen liittyen lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotus 2)*”

Lisättiin kappaleen 47 loppuun: ”*Valiokunta toteaa, että ehdotetun 5 §:n 3 momentin mukaisen hankintamenon määritelmän soveltaminen heti vuodesta 2026 alkaen on edellä to-
detulla tavalla ongelmallista ja ehdottaa kahden vuoden siirtymäaikaa.*”

Korvattiin kappaleen 48 ensimmäisestä virkkeestä sanat ”*verovuodelta 2026*” sanoilla ”*ve-
rovuosilta 2026—2027*”.

Ed. Mattila ed. Lindénin kannattamana ehdotti, että kappaleen 49 loppuun lisätään: ”Kan-
sainvälisistä esimerkeistä tai kotimaisesta hintakehityksestä ei ole nähtävissä minkäänlais-
ta uskottavaa perustelua sille, että maamme erittäin keskittynyt päivittäistavarakauppa las-
kisi itsehoitolääkkeiden katteita. Sinällään apteekkiveron poistuminen ja tukkualennusten
mahdollistaminen apteekkien ulkopuolelle vapautuvan itsehoitolääkevalikoiman osalta
saattaa laskea niiden hintoja, mutta tällainen muutos voitaisiin tehdä myös nykyisen jake-
lukanavan sisällä. Suomen päivittäistavarakauppa on poikkeuksellisen keskittynyt, K- ja
S-ryhmät hallitsevat markkinaa ja alan kannattavuus on kansainvälisesti vertaillen poikke-
uksellisen korkea. Elintarvikkeiden hintakehitys on ollut yleistä kuluttajahintaindeksiä no-
peampaa, toisin kuin lääkkeiden.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Ed. Lindén ed. Mattilan kannattamana ehdotti, että kappaleeseen 49 kolmannen virkkeen
jälkeen lisätään: ”Useat lääkealan asiantuntijat vastustavat itsehoitolääkkeiden myynnin
laajentamista päivittäistavarakauppoihin. Itsehoitolääkkeiden myynti muualta kuin aptee-
kista lisäisi niiden käyttöä ja mahdollisia lääkehaittoja sekä ympäristökuormaa, mutta ei
mitenkään turvaisi rationaalista lääkehoitoa. Arvioiden mukaan myynnin laajentaminen li-
sää byrokratiaa ja edellyttää valvonnan lisäämistä. Suhteessa oletettuihin hyötyihin muu-
tokseen liittyy merkittäviä riskejä, jotka voivat realisoitua niin potilas- kuin järjestelmäta-
solla. Myynnin laajentaminen antaa väärän viestin siitä, että itsehoitolääkkeet olisivat ku-
lutushyödykkeitä eivätkä lääkkeitä, jotka edellyttävät huolellista käyttöä ja saattavat vaa-
tia neuvontaa ostotilanteessa. Suomessa käytetään itsehoitolääkkeitä tällä hetkellä jo toi-
seksi eniten Euroopassa. ja niiden saavutettavuus on nykyisellään ongelmaton. Myynti-
kanavan laajentaminen ei toisi asiakkaalle mitään erityistä hyötyä, mutta saattaisi
vaarantaa lääketurvallisuuden. On myös huomattava, että myyntikanavan laajennus on ris-
tiriitainen suhteessa valmistellun valtakunnallisen Kanta-lääkityslistan tavoitteisiin.” Mie-
tintöluonnos hyväksyttiin äänin 7—5.

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaletta 50 muutetaan seuraavasti:

- ensimmäisen virkkeen sana ”todennäköisesti” korvataan sanalla ”voivat”.
- toiseksi virkkeeksi lisätään: ”Toisaalta hallituksen esityksen vaikutusten arviointia on pidetty puutteellisena ja valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan itsehoitoläkkeet ovat tärkeä osa apteekin kannattavuutta, jota jakelukanavan laajentaminen saattaisi merkittävästi heikentää.”
- kolmannelta virkkeestä poistetaan: ”valikoiman laajentamisesta on syytä pidättäytyä myös jatkossa” ja sen tilalle lisätään: ”valikoimaa ei tule jatkossa laajentaa”.

Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 8—5.

Lisättiin kappaleen 50 viimeiseen virkkeeseen sanat ”ja lääketurvallisuuden” ja korvattiin sana ”tärkeänä” sanalla ”välttämättömänä”: ”Valiokunta pitää edellä todettua lääkeneuvonnan ja lääketurvallisuuden huomioimista jatkovalmistelussa välttämättömänä.

Ed. Mattila ed. Lindénin kannattamana ehdotti, että kappaleen 50 loppuun lisätään: ”Sosiaali- ja terveysvaliokunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa itsehoitoläkkeiden myyntikanavien laajentamisen vaikutuksia lääkkeiden myyntimääriin ja lääketurvallisuuteen.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 8—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että kappaleeseen 52 kolmannen virkkeen jälkeen lisätään: ”Asiantuntijakuulemisissa on kuitenkin todettu, että lääkevalmistajan tai tukkutoimijan omistaessa vähittäisjakelupisteen on luultavaa, että valmistaja suosisi valikoimassa omia tuotteitaan, jolloin kuluttajien valinnan vaihtoehdot vähenevät. Onkin arvioitu, että nyt esitetyssä mallissa tämä riski realisoituisi, kun päivittäistavarakauppa suosisi markkinoilla omia private label -tuotteitaan. Tämä saattaisi johtaa myös hintojen nousuun itsehoitoläkkeissä, koska kilpailevia tuotteita ei olisi saatavilla. Esitetty säännös suosisi päivittäistavarakauppoja itsehoitoläkkeiden myyjinä, ja vahvistaisi entisestään jo nyt maailman keskittyneintä päivittäistavarakauppaa. Valiokunta painottaa, että lääkkeiden jakelun tulee jatkossakin olla vähittäismyyjistä riippumatonta lääkkeiden saatavuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi sekä lääketieteelliseen tarpeeseen - ei markkinalogiikkaan - vastaamiseksi.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 8—5.

Lisättiin mietintöluonnoksen loppuun uusi otsikko ja uusi 53 kappale seuraavasti:

Lopuksi

”Valiokunta toteaa, että käsillä olevassa hallituksen esityksessä on kyseessä laaja-alainen ja monimuotoisesti toimialaan vaikuttava esitys, joka sisältää neljä lakiehdotusta ja lukuisia muutettavia säännöksiä. Valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että saadun selvityksen mukaan esityksen lakiehdotuksia ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa. Valiokunta korostaa, että laintarkastuksessa on kyse valtioneuvoston perusvalmisteluun kuuluvasta lainsäädännön laatua keskeisesti turvaavasta valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 30 §:ssä säädetystä menettelystä, jollaista ei eduskuntakäsittelyn aikana ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaistakaan tehdä.”

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

Ed. Linden ed. Mattilan kannattamana ehdotti, että lakiehdotukset hylätään. Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 9—5.

Lisättiin mietintöluonnokseen kolme lausumaehdotusta seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa apteekkitalouden uudistuksen vaikutuksia apteekkien taloudelliseen kannattavuuteen, lääkkeiden saatavuuteen myös harvaan asutuilla alueilla, huoltovarmuuteen sekä lääkitysturvallisuuden kehitykseen ja toteutumiseen, mukaan lukien itsehoitolääkkeisiin liittyvien muutosten pidempiaikaisia vaikutuksia apteekkitalouteen ja lääkitysturvallisuuteen. Eduskunta edellyttää lisäksi, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin maanlaajuisen apteekkiverkoston turvaamiseksi ja toteuttaa sääntelyyn mahdollisesti tarvittavat muutokset keväällä 2026 annettavan apteekkitalouden uudistamiseen liittyvän hallituksen esityksen yhteydessä.

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi apteekkien palveluvalikoiman laajentamista osana sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin sen mahdollistamiseksi.

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa apteekkarien apteekkiluvista luopumisen sujuvuutta ja syitä sekä ryhtyy tarvittaessa toimiin, jos apteekkiluvista luopuminen olisi johtamassa kohtuuttomiin seurauksiin.

Ed. Mattila ed. Forsgrénin kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa lakimuutosten vaikutuksia apteekkien kannattavuuteen ja apteekkipalveluiden saavutettavuuteen ja tuo eduskunnalle tarvittaessa lakiehdotukset, jotka varmistavat apteekkipalveluiden saavutettavuuden koko Suomessa.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—5.

Ed. Mattila ed. Forsgrénin kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa itsehoitolääkkeiden myyntikanavien laajentamisen vaikutuksia lääkkeiden myyntimääriin ja näistä lääkkeistä aiheutuvien raportoitujen yhteisvaikutusten ilmenemiseen, reagoi syntyviin ongelmiin viivytyksettä ja tuo tarvittaessa eduskuntaan esityksen, jolla itsehoitolääkkeiden myyntioikeutta päivittäistavarakaupoissa rajoitetaan.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—5.

Ed. Forsgrén ed. Mattilan kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa apteekkitalouden uudistuksen sekä lääketaksaan ja apteekkiveroon tehtyjen muutosten yhteisvaikutuksia apteekkiverkoston maantieteelliseen kattavuuteen, sivuapteekkien toimintaedellytyksiin ja lääkkeiden yhdenvertaiseen saatavuuteen erityisesti harvaan asutuilla alueilla.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—5.

Ed. Forsgrén ed. Mattilan kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa itsehoitolääkkeiden rajatun valikoiman apteekkien ulkopuolisen myynnin vaikutuksia apteekkitalouteen, lääkeneuvonnan saatavuuteen, lääkitysturvallisuuteen, ihmisten terveyteen, lääkkeiden hin-

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

toihin ja lääkehävikkiin sekä raportoi vaikutuksista eduskunnalle ennen kuin valikoimaa, myyntipaikkoja tai myyntioikeuksia laajennetaan.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—5.

Ed. Forsgrén ed. Mattilan kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi apteekkien roolin ja palveluvalikoiman laajentamista osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää, erityisesti rokotus- ja muiden matalan kynnyksen terveystalvelujen osalta, ja ryhtyy tarvittaviin lainsäädännöllisiin, rahoituksellisiin ja toiminnallisiin toimenpiteisiin laajentamisen mahdollistamiseksi.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja varmistaa, että maanlaajuinen apteekkiverkosto säilyy, ja että kansalaisilla on jatkossakin mahdollisuus apteekkipalveluihin lähipalveluna. Mikäli vaikutukset johtavat päinvastaiseen, eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaessa toimeen apteekkisääntelyn muuttamiseksi.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi itsehoitolääkkeiden jakelua ja ryhtyy tarvittaessa toimeen, jotta lääkehoitojen oikea toteutuminen voidaan varmistaa.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi itsehoitolääkkeiden sääntelyn vaikutuksia ja tuo tarvittaessa lainsäädännölliset muutokset käsittelyyn vertikaalisen integraation kieltämiseksi itsehoitolääkkeiden jakelussa.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi uuden sääntelyn vaikutuksia apteekkien kustannuskehitykseen suhteessa vaikeutuvaan taloustilanteeseen.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—5.

Ed. Lindén ed. Pekosen kannattamana ehdotti, että mietintöluonnokseen lisätään seuraava lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa, että apteekeilla on riittävät resurssit ottaa käyttöön Kanta-lääkityslista riittävässä laajuudessa.” Mietintöluonnos hyväksyttiin äänin 10—5.

Muilta osin mietintöluonnos hyväksyttiin muuttamattomana.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Ed. Lindén, ed. Mattila ja ed. Forsgrén varasivat tilaisuuden vastalauseen jättämiseen. Ilmoitettiin, että ne on jätettävä viimeistään tänään 8.12.2025 klo 20.00.

Pöytäkirja StVP 131/2025 vp

Mietintöön jätettiin vastalause: 1) Lindén, Kiuru, Pekonen 2) Mattila 3) Forsgrén

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

4. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

5. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on keskiviikkona 10.12.2025 klo 8.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Pirjo Kainulainen